

Stadsvandring 27 juli – minnesplatser och offentlig utsmyckning i Skara

När måndagskvällens stadsvandring inleddes bad guiden Sven-Olof Ask om ursäkt för en uppgift som framfördes under den förra vandringen. Då nämndes att författaren och poeten Johannes Edfelts samlade produktion av artiklar, böcker och dikter uppgick till omkring 1 000 nummer. Den korrekta siffran är dock betydligt högre – över 3 000 publicerade verk.

När kyrkklockornas spel tonade ut startade vandringen med temat **minnesplatser och offentlig utsmyckning**. Färden gick genom Krabbelund till Djäknestatyn, ett av Skaras mest välkända konstverk.

Skaradjäkne med sånglärka

Under många år hade Skaradjäkneföreningen funderat på att skapa ett minnesmärke över eleverna vid Skara läroverk. Initiativet togs 1986 av eleverna själva vid Katedralskolan i samband med att sången *Vid högre mål* fyllde 100 år.

Konstnären Vanja Håkansson, själv skaradjäkne, fick uppdraget att skapa statyn i naturlig storlek. Som modell stod Claes Jonsson, son till guldsmeden Carl-Erik Jonsson. Finansieringen löstes genom insamlingar och bidrag, bland annat från Arvid Lampas fond.

Statyn fick namnet **Skaradjäkne med sånglärka**, där fågeln är en tydlig hänvisning till manlig körsång och skoltraditionen. Sånglärkan utsattes under de första åren för flera vandaliseringar. Lösningen blev att fågeln skruvades fast och monterades ned varje kväll av Turistbyrån under omkring ett år. Sedan dess har statyn fått stå orörd.

Minnet av Skaraborgs slott

Nästa stopp var modellen över **Skaraborgs slott**, tillverkad av Thorsbergs stenhuggeri på Kinnekulle efter en förlaga av Harald Widéen. En liten okänd minnesplats för många Skarabor.

Skaraborgs slott uppfördes av kung Johan III och stod klart 1585. Byggnaden skapades delvis av material från det tidigare dominikanklostret i Skara. Slottet kom senare att ge namn åt Skaraborgs län när Axel Oxenstiernas länsreform genomfördes 1634.

År 1612 brändes slottet ned av danskarna. Trots planer på återuppbyggnad saknades ekonomiska resurser, och landshövdingens residens flyttades så småningom till Mariestad, där det förblev fram till dess att Skaraborgs län upphörde 1997.

Kunskapens träd

Vid det gamla posthuset uppmärksammades konstverket **Kunskapens träd**, en utsmyckning som många Skarabor passerat utan att lägga märke till.

Verket skapades av konstnären Gösta Pettersson när byggnaden uppfördes 1978. Motivet speglar Skaras långa tradition som skolorstad, där djäknar lyfter en elev mot skyarna. Bland figurerna återfinns även de tranor som kom att bli ett återkommande motiv i Petterssons konstnärskap.

Gösta Pettersson föddes i Ängelholm 1923, utbildade sig vid Valand och verkade senare i både Falköping och Lidköping. Han blev särskilt känd för sina skildringar av Falbygdens landskap, fornminnen och tranorna vid Hornborgasjön.

En liten skylt som beskriver både konstverket och konstnären vore på plats enligt Sven-Olof Ask.

Ostmunken och oststaden Skara

Vid Sankt Pers kyrkogård står statyn **Frater Argentus**, mer känd som Ostmunken av Skaraborna eller Silvermunken.

Konstverket skapades av Erik Sand, som främst är känd för sina dopfuntar. Figuren föreställer en cisterciensermunk med en ost – en humoristisk hyllning till Skaras starka koppling till svensk ostproduktion.

I början av 1900-talet producerades merparten av Sveriges ost i Skaraborg. Ostmässan, som från 1907 hölls i Skara, utvecklades till en viktig mötesplats för landets mejerinäring. Senare flyttade verksamheten till Vilanområdet och blev under många år en viktig del av stadens identitet.

Sparaborgen och ostmunkarna på ICA

Vid Sparbanken Skaraborg stannade gruppen inför **Sparaborgen**, skapad av Walter Bengtsson 1984. Det fantasifulla konstverket med drake och riddare symboliserar kampen mot inflationen.

På andra sidan gatan finns ICA Munkens välkända fasadutsmyckning med de stora **ostmunkarna**, skapade av konstnären Jan Olov Hilmersson från Binneberg.

Gunnar Wennerberg-monumentet

Vandringen fortsatte mot Gunnar Wennerbergs-monumentet vid Marumstorget, Gunnar Wennerberg är en av Skaras mest kända personer Wennerberg var född i Wennerbergsgården vid Wennerbergsgatan i Lidköping 1817. Flyttade vid 12 års ålder till Skara som elev. Bodde på Skoltorget där nu Skara stift har sina lokaler.

Återvände så småningom till Skara år 1849, där han var lektor i filosofi och modersmål vid Skara gymnasium (Katedralskolan, lektor var han i 15 år. Han blev minister i regeringen 1870 och utsågs till landshövding i Kronoberg 1875. Där verkade han i 13 år.

Vid en studieresa som Wennerberg gjorde till Europa, som varade ett par år tog han med sig melodin till den kända Lucia sången, "Natten går tunga fjät.

Monumentet är gjort av en Timmersdalafödd konstnär, **Lenny Clarhäll**, som även gjort konstverket i Nya biblioteket. Han fick idén till bokstaven W eftersom om man vänder på domkyrkotornen så blir de båda tornen till ett W. Året var och kostnaden blev runt 350 000 kronor. Gjord i ett slags stål som rostar mer och mer, och enligt konstnären blir vackrare för varje år.

Guiden pekade även mot Kv. Midgård där skulpturen Durspelaren sitter inne på gården. Wanja "Nones" Håkansson (1990) är konstnären som vann den tävling som HSB i Skara,

Fasadkonst på f.d. Domus vid Hötorget

Fasadkonstverket av Nándor Wagner visar en grupp människor i vardagsbestyr. Materialet är målad plåt. Konstverket saknar titel installerades på f.d. Domus vid Hötorget i Skara år 1965.

Nándor Wagner studerade skulptur och måleri vid Konsthögskolan i Budapest och han kom till Sverige 1957. 1970 flyttade han sedan till Japan. Nándor Wagner levde mellan 1922–1997

Om konstverket är skadat eller inte förtäljer inte vandringen men längst ner till höger får man känslan av att något har hänt. Kanske kan man jämföra med något äldre fotografi för att få svaret.

Vandringen fortsatte därefter till **Krönikebrunnen** på Stortorget.

Söndagen den 17 september 1939 invigdes torgbrunnen som skapats av Nils Sjögrens, symboliskt placerad nära domkyrka och läroverk. Inför stor publik överlämnades det bronsskimrande vattenglitrande konstverket till staden som gåva från "Föreningen för åstadkommande av ett monument i Skara".

Verket är utfört under åren 1935-37 av konstnären Nils Sjögren, gjuten av Herman Bergman och brunnskaret är gjort av marumsgranit av Bröderna Lindqvist stenhuggeri i Skara. Kostnaden för Krönikebrunn var 70 000 och stora bidrag kom från Skaraborgs läns sparbank med 27 100 kronor och Konstakademin med 25 000 kronor, därtill större och mindre poster från välvilliga privatpersoner.

Torgbrunnen kompletterades 2026 med en informationstavla av konstnären Martin Hansson från Husaby. En bronsrelief som beskriver gestalterna på brunnen.

Skara medeltida stad. Bronsverket visar hur Skara kan ha sett ut under 1200-talet med sitt medeltida gatunät, kyrkor och kloster. Nutidens gatunät är präglad av en annan tid.

Regnig avslutning

När stadsvandringen avslutades vid Båtsmanshusets gård väntade kaffe och fralla. Just då öppnade sig himlen och ett kraftigt regn drog in över staden. Som tur var erbjöd teatertältet skydd för deltagarna.

Nästa stadsvandring äger rum den **3 augusti** med temat **Stadsträdgården**, då Johan Hjertén står för guidningen.

Text: Sven-Olof Ask och Lena Brodin

Foto: Freddie Wendin